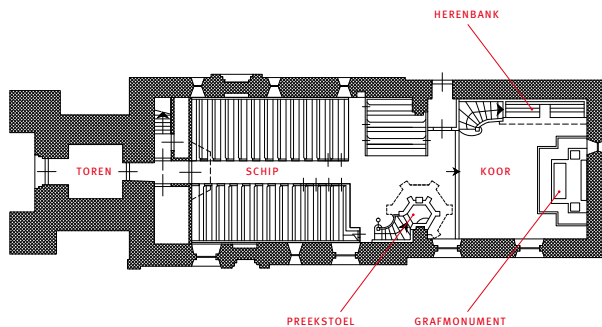

Welkom in kerk van Midwolde.

Vanaf de 11e eeuw werden de venen ten zuidwesten van Groningen ontgonnen. Op de bewoonbare plaatsen op zandruggen ontstonden nederzettingen met kerkjes gefundeerd op zwerfkeien. Midwolde is zo'n nederzetting, met een romaanse kerk uit het begin van de 13e eeuw.

GESCHIEDENIS Dit is een van de oudste bakstenen kerken in de provincie. Het schip en het onderste deel van de toren stammen uit die begintijd. Het iets smallere koor heeft een rechte sluiting van rond 1400. Het bovendeel van de toren is gebouwd in de 15e eeuw. De kerk van Midwolde is nauw verbonden met de geschiedenis van de borg Nienoord. Bijna de gehele inventaris herinnert aan de bewoners van deze borg. Na een periode van verval is de kerk tussen 1911 en 1913 gerestaureerd naar de ideeën van toen. Het koor kreeg een nieuwe buitenmuur en het stenen tongewelf in het schip werd vervangen door een van hout. In 1971 werd de kerk van Midwolde overgedragen aan de Stichting Oude Groninger Kerken. Van 1984 tot 1986 vond opnieuw een grote restauratie plaats. Ingrijpende maatregelen waren nodig om de toren voor verder scheefzakken te behoeden. Ook het orgel is toen gerestaureerd.

PLATTEGROND KERK MIDWOLDE

ROUWBORDEN De rouwborden van de families van Ewsum en von Inn- und Kniphausen zijn te verdelen in twee groepen. De eerste groep bestaat uit de eenvoudige ruitvormige borden die na het overlijden eerst een korte periode boven de hoofdingang van het huis hingen en pas later een plaats in de kerk kregen. Dit zijn de oudere borden. De tweede groep bestaat uit rijk bewerkte borden die uitsluitend voor de kerk zijn vervaardigd.

HERENBANK De herenbank uit 1660 is een andere opvallende blikvanger. Anna en echtgenoot George Wilhelm lieten rond die tijd de kerk verfraaien, onder meer met deze herenbank (een antieke 'skybox'). De adellijke familie zat zondags in de bank, hoog verheven boven het gewone volk en uiteraard ook boven de dominee op de kansel. Het personeel (dat mee moest naar de kerk) zat beneden.

MEER INFORMATIE

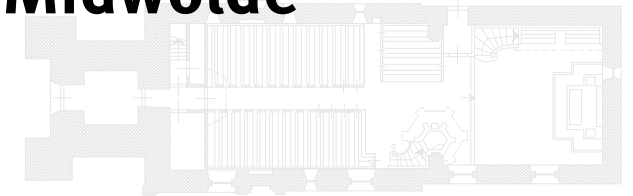
info@groningerkerken.nl
www.groningerkerken.nl
tel. (0594) 513 080
o.a. voor aanvraag groepsrondleidingen

STICHTING OUDE GRONINGER KERKEN

Als door een wonder is in Noord-Nederland een schat aan religieus erfgoed bewaard gebleven. De bijzondere betekenis ervan wordt in binnen- en buitenland erkend. De Stichting Oude Groninger Kerken is sinds de oprichting in 1969 heel succesvol met het restaureren, beheren en hergebruiken van monumentale kerken en orgels. Wij werken aan kerken en u kunt ons werk steunen door donateur te worden. Voor meer informatie kijk op www.groningerkerken.nl

Kerk Midwolde

W E L K O M

STICHTING OUDE
GRONINGER KERKEN

INTERIEUR Het interieur moet het hebben van de inrichting, niet van fraaie bouwkundige details. De inrichting is grotendeels betaald door de bewoners van Nienoord. Vooral in de periode dat Anna van Ewsum en haar echtgenoten, eerst Carel Hieronymus von Inn- und Kniphausen en vervolgens Georg Wilhelm von Inn- und Kniphausen, de borg bewoonden (1657-1714) is de kerk aanzienlijk verfraaid. In die periode zijn onder andere het **grafmonument**, de **herenbank** en de **preekstoel** in de kerk geplaatst. In de zuidmuur zit een gedenkraam uit 1909. Dit raam herinnert ons aan een tragisch ongeval op 6 november 1907 waarbij de eigenaars en bewoners van Nienoord met de koets in het water van het Hoendiep raakten en jammerlijk verdronken.

PREEKSTOEL De preekstoel is in opdracht van Georg Wilhelm vervaardigd door Allert Meijer en Menke Mollaan met houtsnijwerk van de hand van Jan de Rijk. De preekstoel van Uithuizermeeden heeft als voorbeeld gediend. Op de panelen van de kuip zijn de symbolen van de vier evangelisten aangebracht: de engel (Mattheus), de adelaar (Johannes), de leeuw (Marcus) en de os (Lucas). Het middenpaneel bevat een vanitas-voorstelling met voorwerpen die verwijzen naar de vergankelijkheid van het menselijk bestaan (*Prediker 1:2: 'Ijdelheid der ijdelheden en alles is ijdelheid'*). Op de hoeken staan beelden die zes van de zeven christelijke deugden voorstellen: *Voorzichtigheid* (slang en spiegel), *Gerechtigheid* (weegschaal en zwaard), *Liefde* (kinderen), *Hoop* (anker), *Geloof* (kruis en bijbel) en *Sterkte/Standvastigheid* (zuil).

KERK VANUIT HET ZUIDEN

HET GRAFMONUMENT, ANNA VAN EWSUM

GRAFMONUMENT In 1664 gaf Anna van Ewsum opdracht aan de bekende beeldhouwer Rombout Verhulst om een grafmonument te vervaardigen voor haar in dat jaar overleden echtgenoot Carel Hieronymus von Inn- und Kniphausen. Verhulst had al naam gemaakt met enkele belangrijke praalgraven. Het monument was pas klaar in 1669; de vertraging werd vermoedelijk veroorzaakt door geldzorgen. De prijs voor het grafmonument: 3000 Nederlandse rijksdaalders. Carel Hieronymus ligt op een gevlochten mat van stro (of riet). Hij lijkt te slapen. De mat is, naast een symbool van wederopstanding, een hulpmiddel bij het afleggen. Het stro neemt vocht op. Zijn weduwe Anna ligt wat hoger achter hem. Haar linkerarm steunt op de Bijbel – een bewijs van Godsvertrouwen. Haar linkerhand rust op een gevleugelde zandloper: symbool voor de vliedende tijd. Achter Anna staat een brandende lamp, zinnebeeld van het leven. De schedel daarboven probeert de lamp uit te blazen. De putto aan de rechterkant staat met een voet op een schedel – de overwinning op de dood. Aan de linkerkant stond een putto met een gedoopte toorts en een zeis aan de achterkant – symbolen voor de dood. Deze putto is vervangen door een groot beeld van Georg Wilhelm von Inn- und Kniphausen, Anna's tweede echtgenoot. Dit beeld is gemaakt door Bartholomeus Eggers.

DE KANSEL MET FRAAI HOUTSNIJWERK

HET GRAFMONUMENT, GEORG WILHELM VON INN- UND KNIPHAUSEN

ORGEL Het orgel in de kerk van Midwolde is oorspronkelijk in 1630 als huisorgel vervaardigd door de Amsterdamse orgelbouwer Levijn Eekman. Tussen 1657 en 1659 bouwde Andreas de Mare, orgelbouwer te Bedum, het orgel in de huidige gedaante. Hij draaide de Eekman-kas een halve slag en plaatste daar bovenop een nieuwe bovenkas met frontpijpen en vleugeldeuren. De Eekman-lade verhuisde naar de bovenkas, werd opnieuw ingedeeld en verkreeg daarmee de dispositie zoals die sinds de reconstructie uit 1986 weer aanwezig is. Ook de luiken zijn toen aangebracht, met afbeeldingen van koning David met de harp en Mozes met de Tafelen der Wet en de dans rond het gouden kalf. Het orgel kreeg een plaats op een nieuw orgelbalkon dat werd gedecoreerd met wapens van Van Ewsum/Von Inn- und Kniphausen. In 1787 repareerde orgelmaker Lohman het instrument. Tijdens de kerkrestauratie van 1911 tot 1913 zijn belangrijke wijzigingen aangebracht door de firma P. van Oeckelen en zonen. In 1986, tijdens de laatste restauratie van de kerk, is het orgel door Albert de Graaf teruggebracht tot de toestand na de vergroting door de Mare.

HET EEKMAN/DE MARE ORGEL

ROUWBORD VAN ANNA VAN EWSUM